

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seurantaa koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

Valtiovarainministeriön rooliin kuntien yleisen toiminnan ja talouden seurannan ohella sopii myös varautumisen yleisen ohjauksen ja seurannan rooli. Lapin liitto kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että kunnat päättäisivät itsenäisesti, miten ne huomioisivat toiminnassaan ministeriön ohjeet ja suositukset. Esitys ei siten muuttaisi kuntalain 14 §:ssä säädettyä periaatetta, jonka mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Ministeriön ohjauksen tulee olla luonteeltaan yleistä informaatio-ohjausta, eikä se voi kohdistua yksittäiseen kuntaan. Eri ministeriöiden ohjeistuksen tulee olla hyvin koordinoitua.

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Lapin liitto pitää tärkeänä, että kuntalaissa vahvistetaan nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvoston asemaa kunnissa lisäämällä siihen selkeä ja velvoittava kirjaus aloiteoikeudesta.

Ehdotus mahdollistaisi sen, että vaikuttamistoimielimestä voitaisiin käyttää vanhusneuvoston sijasta sellaista nimeä, joka kuvaisi paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää. Paikallisten olosuhteiden perusteella valittu nimike voisi osaltaan vaikuttaa siihen, että vaikuttajaryhmä koettaisiin kunnan ikääntyneen väestön keskuudessa läheisemmäksi ja paremmin omaa väestöryhmää edustavaksi.

Kunnilla tulee olla mahdollisuus harkita ja päättää itse aloiteoikeuden käytännön toteuttamistavasta, jotta malli voidaan rakentaa paikallisesti siten, että se on nuorisovaltuustolle sekä vanhus- ja vammaisneuvostolle tarkoituksenmukainen, riittävän joustava ja ketterä.

Useat kunnat ovat mahdollistaneet hallintosäännön määräyksillä vaikuttamistoimielimille mahdollisuuden tehdä aloitteita suoraan valtuustolle. Ehdotetun lainmuutoksen estämättä hallintosäännössä voitaisiin jatkossakin myöntää vaikuttamistoimielimille esimerkiksi oikeus tehdä aloitteita suoraan kunnanvaltuustolle. Tämä mahdollisuus on Lapin liiton näkemyksen mukaan tärkeää säilyttää.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

Pykälän 4 momentissa säädetään konserniohjeen vähimmäisisällöstä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi jatkossa antaa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa.

Tytäryhteisöillä on toimialasta riippuen myös varautumisveloitteita sektorikohtaisessa lainsäädännössä (esim. vesihuoltolain 15 a §). Varautumista koskevat konserniohjeet eivät voi olla ristiriidassa muussa lainsäädännössä näille yhteisöille määrättyjen veloitteiden kanssa. Tästä olisi syytä olla informatiivinen maininta lain perusteluissa. Osakkuusyhteisöjen osalta veloitetta ei ole, mutta osakkuuskunnat voivat tarvittaessa edellyttää yhdessä osakkuusyhteisöltä valmiussuunnittelua.

Päällekkäistä tai keskenään ristiriitaisaa lainsäädäntöä ei tule säätää.

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

Lapin liitto yhtyy kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevien muutosehdotuksien (112 ja 115 §) osalta Kuntaliiton lausuntoon.

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Ei huomautettavaa.

Muut huomionne esitysluonnoksesta

Lapin liitto yhtyy Kuntaliiton tekemiin jatkovalmisteluun liittyviin esityksiin:

Kuntalain 92 §:n mukaiset otto-oikeuden rajoitukset. Kuntaliitto pyytää jatkovalmistelussa arvioimaan, tulisiko kuntalain 92 §:än otto-oikeuden poikkeuksiin lisätä mm. työvoimapalveluihin liittyvät yksilöpäätökset. Vaihtoehtoisesti pykälää tulisi tarkistaa siten, että otto-oikeus ei koskisi yksilöön kohdistuvia päätöksiä.

Kuntalain 64 §:n mukaan kuntalain 6 lukua sovelletaan kokonaisuudessaan kuntayhtymään. Tämä tarkoittaa, että kuntalain 32.2 §:n mukaisesti kuntayhtymän toimielimet pitäisi valita kesäkuussa vaalivuonna, mikä käytännössä on osoittautunut mahdottomaksi. Valinnat tapahtuvat pääsääntöisesti syyskuussa. Säännös on muuttunut toimimattomaksi kuntavaalien ajankohdan siirtymästä johtuen.

Ehdotamme että 64 §:n listalta poistetaan 32 § ja sen tilalle säädetään erikseen esim. luvussa 6 tms. kuntayhtymän toimielinten valinta-aikataulusta. Kunnat eivät tosiasiallisesti pysty toimimaan kuntalain 32 §:n mukaisesti.

Takkula Hannu
Lapin liitto

Knutars Heli
Lapin liitto